

ВЕЛИКИЙ РОМАН

Анатолій
Дімаров

ЄВРЕЙСЬКІ
ІСТОРІЇ
СПОВІДЬ СТУКАЧА

Харків
«ФОЛІО»
2023

АРТИСТКА

I

Печерський ринок. Уже майже порожній. Повертаюся од яток з повною сумкою. Назустріч бабуля ледь дигає. Замерзло нещасне, втомилося. Очі сльозяться, носом підшморгує. На плечі — отакенна в'язка цибулі.

— Голубчику, беріть ось цибульку! Руки-ноги не держать! Оддам задарма.

— Давненько торгуєте?

— Та з самого ранку... Купуйте, не пожалієте. Цибулька як перемита... Руки-ноги не держать...

Стислося серце, купив. Хоч наперед знав, що жінка лаятиметься. Три отакенні вінки вдома висять.

— То, може, й часничок заберете? — ледь не ридає стара. — Руки-ноги не держать...

Підійшла якраз якась жіночка. Уже вдвох із старою вмовили часник той купити.

— Дай же вам, Боже, здоровлячка! Вік за вас Бога молитиму!

II

Згадав, що масла ще треба купити.

Купив, повертаюся: бабуля знайома. Нещасне, згорблене, і отакенний разок цибулі через плече.

— Мужчина, купіть цибулю!.. Руки-ноги не держать...

— Ну, бабцю, ви ж і артистка! Вам тільки в драмтеатр та на сцену!

Впізнала, очі молодо зблиснули:

— А вас не обманиш — не продаси!

БЕН ЛАДЕН І БУШ

Їмого великого друга Володі Базилевського не один уже рік живуть два коти.

Один чорнющий як диявол, другий біліший од снігу. І Володя охрестив чорного Бен Ладеном, а білого — Бушем.

І чи оті невдалі прізвиська, чи ще з якоїсь потаємної причини, відомої лише її власникам, коти, відколи живуть у Володі, ведуть між собою нещадну, не на життя, а на смерть, війну. Не поступаючись жодною йотою міченої-переміченої території.

Так і пильнуй, щоб шляхи цих дияволів не перетнулися. Забачивши один одного, вигинають дугами спини, ставлять трубами хвости, наїжачують вуса, оскаженіло вищать, шкребуть кігтями землю. І кидаються один на одного.

Лютий чорно-білий клубок, щедро розсипаючи шерсть, а то й бризкаючи навсібіч кров'ю, несамовито котиться подвір'ям, доки його не роздере навпіл господар.

В обох понадкушувано вуха, обоє в шрамах суцільних, що прикрашають груди затятих вояк.

Це — на дачі, де кілька соток землі — арена для гладіаторів.

А коли настає зима, Володя разом із котами перебирається на квартиру, що в Києві.

Буш поселяється в одній кімнаті, Бен Ладен — у другій. Обоє одразу ж старанно мітять свою територію. По кілька разів на день старанно мітять. Аромат стоїть — не продихнеш. Буш день і ніч чатує під дверима своєї кімнати, Бен Ладен — під своїми. І, не до-

веди Господи, хтось із сім'ї необережно прочинить двері — чорно-білий клубок, змітаючи все на своєму шляху, покотиться від стінки до стінки.

— Володю, як ви можете жити в такому щоденному пеклі? — якось поцікавився в нього.

— А що мені робити, коли жалію обох, — зітхає скрушно Володя.

І пише поезії, осяяні геніальними строфами.

БІЛЯ ЛЮСТРА

Молода мати, пильно дивлячись у люстро, підфарбовує вії та брови. Поряд треться малюк.

— Мамо, ти мене на базарі купила?

— На базарі... На базарі...

— Як підеш на базар, то ще одного купи.

— Для чого? — дивується мати.

— Ти його собі залиши, а мене бабусі віддай.

Німа сцена.

ВИПИВ І ЗАКУСИВ

Сталося це під час минулої війни, коли наші війська великою кров'ю звільнили столицю України. Коли до Києва повертались евакуйовані і розпочалася вже інша війна: за вільні квартири.

Народний артист у виснажливій тій війні участі не брав: йому одразу ж вручили ключі од квартири в будинку недалеко від театру Франка, і він поринув у творче життя цього ушанованого театру.

Зголодніла за життям духовним публіка валом валила в театр, кожна вистава — аншлаг, артисти працювали на межі людських сил, тож не дивно, що чоловіча половина після кожної майже вистави до півночі водила «козу». Міфічну істоту, яка не повернеться в стайню, доки не провідає всі тогочасні шалмани, де рікою лилися горілка й вино, а на закусь, щоб не одразу п'яніли, подавали так звані леденці, що ними тільки броню пробивати у танках, а не гризти чи смоктати.

Народний артист теж залюбки водив ту «козу» й повертався додому під добрячою мухою, коли дружина і діти вже спали.

Світло часто вимикали, і народний артист, долаючи сходи-ни, обтикував ключем всі підряд двері, шукаючи знайомого вічка в замкові, а потім увалювався в коридор, притримуючи стіни, щоб не звалились на голову, та й будив щоразу дружину:

— Мамуню, що є погризти? Кишка кишці дулю показує.

Мамуня, уже звикла до цих походеньок, сонно відповідала:

— Хліб на столі... Баночка з маслом на підвіконні... І дай нам спокій...

— Спасибі, мамуню, ти мене врятувала! — театральню вклонявся народний артист і тьопав на кухню.

Навпомацки знаходив хліб, баночку з маслом, ще й на ложку натрапляв.

А цього разу їв і подумки ляв дружину, що не могла спробувати масло, перш аніж купувати, — майже всі продукти носили з тогочасного Євбазу. Масло було гірке, як смертна кара, ще й смерділо якимось чортovinням...

Впоравшись з маслом, завалився спати.

А вранці його ледь пробудилася дружина:

— Сеня!.. Сеня!.. Як ти почуваєшся?

— Нормально, — відповів народний артист, позіхаючи.

— Та ти хоч знаєш, що ти з'їв?!

— Масло.

— Не масло, а мазь од корости, що я нею мажу дітей!..

Розповідають, що в народного артиста весь день слина котилася з рота, як у скаженого вовка.

А на масло відтоді дивитись не міг:

— У труні я його бачив!

ВОНИ ТАКІ!

Мій правнук — вихованець дитячого садочка.

Не по літах серйозна людина.

Скаже що — хоч стій, хоч падай.

Якось минулого року мене зненацька провідали гості. А дружина вискочила саме в аптеку.

Ну, ждані-неждані, але приймай, пригощай.

Пораюсь на кухні, а Максимчик під ногами.

— Знаєш що, — звернувся до нього, — поки я тут поратимусь, біжи порозважай гостей.

Кивнув головою, пішов. Нарізав хліб, заношу. Максимчик уже за столом, обіч гостей: ледь голова витикається.

— Дідусю, не заважай мені розважати гостей!..

А це вже нещодавно — останній рік у садочку.

— Ти там не нудьгуєш?

Складаючи з сірників піраміду, правнук заперечливо крутнув головою. От-от скаже сердито:

— Не заважай!

А мене розбирає стареча цікавість:

— А в тебе там дівчина є?

— Є.

— А як її звати?

— Олюня.

— І давно вона в тебе?

— Два роки.

— І що ви збираєтесь робити після садочка?

— Поженимось.

— Ото... Оженитись, Максимчику, не штука, а жити де будете?

У батьків і так повернутися ніде.

ЗМІСТ

ЄВРЕЙСЬКІ ІСТОРІЇ.....	3
Артистка.....	5
Бен Ладен і Буш.....	6
Біля люстра.....	8
Випив і закусив.....	9
Вони такі!.....	11
Діти (Південна Одиссея).....	13
Перевтілення.....	74
«По женському».....	75
Симон-різник.....	77
У басейні.....	104
Цить, стара!.....	105
Ці жінки.....	106
Що є в тата.....	107
ЄПОВІДЬ СТУКАЧА.....	109
Сповідь стукача.....	111
Борьчин хазяїн.....	192
Голгофа.....	193
Лемко.....	202
Мерзляк.....	213
«Одуванчики» божі.....	216

Партієчка	217
Попіл Клааса	219
Порцелянові чоловічки	246
Самосуд	288
Скарб	336
Тукало	338
Фронтвий лист	348